

ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ, ΠΟΣΟ ΑΧΡΗΣΤΑ ΚΑΙ ΠΟΣΟ ΧΡΗΣΙΜΑ

ΤΣΟΥΚΑΛΑ Α.

7^ο Νηπιαγωγείο Μυτιλήνης, Α/θμια Εκπ/ση Ν. Λέσβου
e-mail: annats@in.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι άνθρωποι για να μπορέσουν να ακολουθήσουν το σύγχρονο τρόπο ζωής έχουν αλλάξει τις συνήθειές τους χωρίς να υπολογίσουν τις επιπτώσεις που αυτό μπορεί να έχει στο φυσικό περιβάλλον. Παλαιότερα αχρηστεύονταν πολύ λίγα πράγματα και η επαναχρησιμοποίηση υλικών, αγαθών και αντικειμένων ήταν πολύ διαδεδομένη. Στις μέρες μας όμως δε συμβαίνει κάτι ανάλογο, η υπερκατανάλωση, η αλόγιστη χρήση προϊόντων από πρώτες ύλες και η ευκολία με την οποία οι άνθρωποι αντικαθιστούν παλιά και φθαρμένα, πετάνε ό,τι περισσεύει έχουν σαν αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζεται με ραγδαίους ρυθμούς ο όγκος των απορριμμάτων και η διαχείρισή τους να αποτελεί πια ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα του πλανήτη. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος θα πρέπει να κάνουμε οικονομία στις πρώτες ύλες, δηλαδή να περιορίσουμε την παραγωγή και να ξαναχρησιμοποιούμε το τελικό προϊόν όσο το δυνατό περισσότερες φορές, δηλαδή να ανακυκλώνουμε. Η ανακύκλωση, η μετατροπή των απορριμμάτων σε υλικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και πάλι θα βοηθήσει σημαντικά στη μείωση του προβλήματος. Η Ελλάδα έχει ήδη καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για παράβαση σχετικά με την ανεξέλεγκτη διαχείριση και διάθεση αποβλήτων και βρίσκεται στην τελευταία θέση μαζί με την Πορτογαλία στην ανακύκλωση υλικών. Το Νηπιαγωγείο μπορεί και πρέπει να αποτελέσει βασικό χώρο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, να βοηθήσει τα παιδιά στη συνειδητοποίηση αξιών, στην ανάπτυξη θετικών στάσεων και διαθέσεων ως προς το φυσικό περιβάλλον και στην υιοθέτηση ενός προσωπικού κώδικα συμπεριφοράς φιλικού για το περιβάλλον.

TSOUKALA A.

e-mail: annats@in.gr

ABSTRACT

The man, in order to follow the contemporary way of living, has changed his habits without taking into account the consequences this change could have on the natural environment. A long time ago, very few things became useless and the re-use of materials, goods and objects was widespread. Nowadays though, nothing similar happens, and over-consumption, the unwise use of raw materials and the great ease with which people replace old products with new ones and dispose of what is redundant, result in the fact that the amount of waste produced is multiplied at a quick pace, and its management is now one of the most important environmental issues of the planet. In order to deal with this problem, we have to spare our raw materials, which means to limit the production and re-use the final product as many times as possible, that is to recycle. Recycling, the transformation of waste into useful material which can be used again, will contribute to the diminution of the problem. Greece has already been convicted by the European Court of Justice of violation as far as the uncontrolled management and disposal of waste are concerned, and holds the last position, along with Portugal, in recycling of materials. The nursery school can and must be the primary field of environmental awareness and it must help children to become conscious of the values and develop a positive attitude and disposition towards the environment and to adopt an environmental-friendly pattern of behaviour.

Λέξεις κλειδιά: Απορρίμματα, Ρύπανση, Επαναχρησιμοποίηση, Ανακύκλωση.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Αποστολή του νηπιαγωγείου είναι να βοηθήσει τα νήπια, μέσα από ένα κλίμα δράσης και διερεύνησης να αρχίσει να κατανοεί την αλληλεξάρτηση ανάμεσα στο άτομο και το περιβάλλον, να συνειδητοποιήσει ότι αυτό που ουσιαστικά βοηθά το άτομο είναι ταυτόχρονα θετικό για το περιβάλλον. Ο/Η νηπιαγωγός από την πλευρά του καλείται να διευρύνει τους ορίζοντες του παιδιού, να τους εμπλουτίσει με νέες εμπειρίες που έχουν νόημα γι' αυτό αλλά και να βοηθήσει το παιδί στη σταδιακή συνειδητοποίηση της άρρηκτης σύνδεσης ανάμεσα στην ποιότητα του περιβάλλοντος και τη στάση που το ίδιο κρατά απέναντι σ' αυτό.

Τα απορρίμματα είναι μια λέξη που υπάρχει στο καθημερινό λεξιλόγιο όλων μας, μικρών και μεγάλων. Τα νήπια έρχονται σε καθημερινή επαφή με το πρόβλημα της ρύπανσης σε όλους τους χώρους που ζουν και κινούνται, στο σπίτι, στο σχολείο, στη γειτονιά, κ.λ.π.. Αποφασίσαμε λοιπόν να ασχοληθούμε με τα απορρίμματα και την ανακύκλωση ώστε να βοηθήσουμε τα παιδιά να κατανοήσουν το σοβαρό πρόβλημα της μεγάλης συσσώρευσης των απορριμμάτων και να ευαισθητοποιηθούν στο θέμα της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης. Έτσι δημιουργήσαμε έναν τεχνητό προβληματισμό στην τάξη αφήνοντας το καλάθι των αχρήστων να γεμίσει και θέσαμε στα παιδιά τους εξής προβληματισμούς:

- Γιατί έχουμε πετάξει όλα αυτά τα άχρηστα;
- Που θα πάνε όλα αυτά;
- Θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε ξανά κάποιο από αυτά;

Προσπαθήσαμε να υλοποιήσουμε δραστηριότητες που θα εμπλουτίσουν τις ιδέες και τις σκέψεις των παιδιών σ' ένα δρόμο που θα τα βοηθήσει:

- να ξεχωρίσουν τα διάφορα είδη απορριμμάτων,
- να ελέγξουν και να προβληματιστούν.
- να προτείνουν λύσεις για την επαναχρησιμοποίηση μερικών από αυτών,

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ:

- Να κατανοήσουν την έννοια της ανακύκλωσης και πως αυτή συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος.
- Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το πρόβλημα της αλόγιστης χρήσης αγαθών και της δημιουργίας τεράστιων όγκων σκουπιδιών.
- Να αποσαφηνίσουν την έννοια ορισμένων λέξεων όπως απορρίμματα, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση που ακούν στην καθημερινή τους ζωή αλλά δεν κατανοούν με ακρίβεια.
- Να αναγνωρίσουν ποια προϊόντα ανακυκλώνονται και να τα χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους.
- Να γνωρίσουν φιλικές για το περιβάλλον συσκευασίες και να τις προτείνουν στους μεγάλους.
- Να γνωρίσουν την επαναχρησιμοποίηση των υλικών ως λύση για τη μείωσή τους.
- Να γνωρίσουν την πρακτική των πολλαπλών και μακροχρόνιων λύσεων.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ:

- Να αναπτύξουν ηθικές, κοινωνικές, αισθητικές και περιβαλλοντικές αξίες που καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη σχέση του ατόμου με τον εαυτό του και με το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον.
- Να αποκτήσουν ευαισθησίες απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα που θα τα βοηθήσουν να γίνουν συνειδητοποιημένοι πολίτες.
- Να αποκτήσουν ικανότητα αξιοποίησης γνώσεων και δεξιοτήτων για την προστασία της φύσης.

- Να αποκτήσουν την ικανότητα της δημιουργικής επινόησης.
- Να αποκτήσουν ικανότητας αξιοποίησης γνώσεων και υιοθέτησης αξιών κατάλληλων για τη διαμόρφωση προσωπικής άποψης στη λήψη αποφάσεων.
- Να αποκτήσουν τα παιδιά θετική στάση και συμπεριφορά απέναντι στο περιβάλλον.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ:

- Να αντιληφθούν την αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος με τις δραστηριότητες του ανθρώπου.
- Να συμβάλλουν στη μείωση των απορριμμάτων στο σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον.
- Να αποκτήσουν συνήθειες αντιρύπανσης και εξοικονόμησης φυσικών πόρων και οικονομικών αγαθών.
- Να γίνουν αυριανοί υπεύθυνοι πολίτες με σεβασμό στο περιβάλλον.
- Να καλλιεργηθεί πνεύμα συνεργασίας, καινοτόμου σκέψης, μεθοδικότητας και προγραμματισμού.
- Να αποκτήσουν ικανότητες επίλυσης προβλημάτων μέσα από την καλλιέργεια των απαραίτητων δεξιοτήτων και στρατηγικών σχεδιασμού, ελέγχου, ανατροφοδότησης και διορθωτικής παρέμβασης.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Ø Θεματική προσέγγιση (ή προσέγγιση θεμάτων), η νηπιαγωγός επιλέγει τους στόχους και σχεδιάζει την πορεία υλοποίησής τους.
- Ø Σχέδια εργασίας, η νηπιαγωγός εστιάζει στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος των παιδιών και η έμφαση δίνεται στη συμβολή τους για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.
- Ø Εργασία σε ομάδες για την επίτευξη των στόχων.
- Ø Συλλογή υλικού ομάδων, συζήτηση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας κάθε ομάδας.
- Ø Δημιουργία γωνιάς παρατήρησης όπου γίνεται και η έκθεση καταγραφών της κάθε ομάδας.
- Ø Ενημέρωση γονιών και επιδίωξη συνεργασίας για την υλοποίηση του προγράμματος.
- Ø Βιβλιογραφική έρευνα, έρευνα στο διαδίκτυο, συλλογή και μελέτη έντυπου υλικού.
- Ø Μάθηση μέσα από το παιχνίδι.
- Ø Προβληματισμός σε καινούργια μονοπάτια, ανατροφοδότηση της δράσης.
- Ø Μετακίνηση στο πεδίο μελέτης όπου αυτή θεωρείται απαραίτητη.
- Ø Σύνταξη ερωτηματολογίου, έρευνα, φωτογράφιση και καταγραφή προβλήματος, μαγνητοφώνηση της συζήτησης που ακολουθεί.
- Ø Πειραματική έρευνα.
- Ø Συνεντεύξεις με ειδικούς που επισκεφτήκαμε και μας ενημέρωναν για το θέμα.
- Ø Στις διάφορες καταγραφές που έγιναν από τις ομάδες τα παιδιά χρησιμοποίησαν τα οπτικοακουστικά μέσα του σχολείου για να μαγνητοφωνήσουν συνεντεύξεις και συζητήσεις, για να βιντεοσκοπήσουν δραστηριότητες και επισκέψεις.
- Ø Καταγραφή της εξέλιξης των παιδιών και αξιολόγησης της μαθησιακής διαδικασίας του προγράμματος, των στάσεων και των αξιών των παιδιών.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΓΛΩΣΣΑ

- Ø Προφορική επικοινωνία: ομιλία και ακρόαση.

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιά προσπαθήσαμε με σχετικά ερεθίσματα να θέτουμε προβληματισμούς στα παιδιά και να ξεκινάμε συζητήσεις γύρω από το θέμα των απορριμμάτων και της ανακύκλωσης.

Αφηγηθήκαμε σχετικά παραμύθια όπως:

- ο Ήταν ένα μικρό χαρτάκι, Αντιγόνη Παρούση, Αλέξης Κυριτσόπουλος.
- ο Ο κύριος Μπεν, η Μου και τα σκουπίδια, Σοφία Ζαραμπούκα.
- ο Οι περιπέτειες του Σώτου Μαζέβου, Αναστασία Δημητρίου.
- ο Το βρωμοχώρι, Σοφία Ζαραμπούκα.
- ο Η κυρία ανακύκλωση και οι φίλοι της, Σοφία Ζαραμπούκα.
- ο Η ιστορία ενός μπουκαλιού, Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Οικολογικά Σχολεία.

Μετά από κάθε αφήγηση παραμυθιού ακολουθούσε συζήτηση μέσα από την οποία εξηγήσαμε, προβληματιζόμασταν, ανακαλύπταμε. Στην ιστορία ενός μπουκαλιού για παράδειγμα τα παιδιά έφεραν άχρηστα μπουκάλια από το σπίτι τους και βρήκαν διάφορους τρόπους για να τα χρησιμοποιήσουν, επίσης δοκίμασαν να δώσουν το δικό τους τέλος στην ιστορία. Μετά την αφήγηση του παραμυθιού «Το βρωμοχώρι», κατασκευάσαμε μαύρα γυαλιά από σκούρα ζελατίνα και τα παιδιά τα φόρεσαν προσπαθώντας να δουν μέσα από αυτά. Ζωγράρισαν την τάξη τους βρώμικη και καθαρή και αποφάσισαν σε ποια προτιμούσαν να βρίσκονται. Γενικά κάθε αφήγηση παραμυθιού ή ιστορίας προσπαθήσαμε να τη συσχετίσουμε με τις εμπειρίες των παιδιών. Φτιάξαμε επίσης αρκετές αυτοσχέδιες ιστορίες με τη βοήθεια εικόνων από περιοδικά ή άλλα έντυπα και αντικείμενα.

Διαβάσαμε επίσης ποιήματα για την ανακύκλωση που είχαν γράψει μαθητές ενός γυμνασίου και τραγούδια σχετικά τα οποία τα παιδιά έμαθαν και να τραγουδούν.

Ø Ανάγνωση.

Τα παιδιά παρατήρησαν και επεξεργάστηκαν το σύμβολο της ανακύκλωσης πάνω σε υλικά και προϊόντα. Το δημιούργησαν και το τοποθέτησαν στους κάδους ανακύκλωσης του σχολείου. Διαμορφώσαμε έναν πίνακα αναφοράς στον οποίο υπήρχε αντιστοιχία εικόνων και λέξεων σχετικών με την ανακύκλωση. Τα παιδιά αναζητούν το νόημα των λέξεων της καρτέλας, ταυτίζουν τις λέξεις της καρτέλας με τις λέξεις του πίνακα και κατανοούν το νόημά της από την αντίστοιχη εικόνα. Εμπλούτισαμε τη βιβλιοθήκη με βιβλία γνώσεων και παραμύθια που αφορούν την ανακύκλωση και την περιβαλλοντική ρύπανση. Τα εμπλούτισαν το λεξιλόγιό τους με νέες λέξεις και έμαθαν να αναγνωρίζουν σε φύλλα εργασίας τους κάδους που γράφουν ΓΥΑΛΙ, ΧΑΡΤΙ, ΜΕΤΑΛΛΟ και τοποθετούν τα αντικείμενα που τους αντιστοιχούν. Αναγνωρίζουν και διαβάζουν τις λέξεις, ΧΑΡΤΙ, ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ, ΓΥΑΛΙ, ΜΕΤΑΛΛΟ, και ζωγραφίζουν στο πλαίσιο που βρίσκεται κάτω από κάθε λέξη μια σχετική εικόνα.

Ø Γραφή και γραπτή έκφραση.

Στο νηπιαγωγείο προσπαθούμε να εκμεταλλευτούμε κάθε ευκαιρία που παρουσιάζεται προκειμένου να φέρουμε τα παιδιά σε επαφή με το γραπτό λόγο. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς και ανάλογα με τις δραστηριότητες που υλοποιούσαμε φτιάξαμε αφίσες, φυλλάδια με συμβουλές για τη σωστή διαχείριση απορριμμάτων και την ανακύκλωση και τέλος προσκλήσεις για τη γιορτή στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Τα παιδιά σε όλες τις δραστηριότητες ενθαρρύνονταν να χρησιμοποιούν τη γραφή με τον τρόπο που αυτά μπορούσαν. Σε φύλλα εργασίας οδηγούν τα αντικείμενα της ανακύκλωσης στον κάδο ακολουθώντας συγκεκριμένη διαδρομή, γράφουν το όνομα υλικών που γνωρίζουν ότι ανακυκλώνονται.

Ø ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Η συλλογή μπαταριών, χαρτιού και κουτιών αλουμινίου ήταν μια θαυμάσια ευκαιρία να δουλέψουμε με τα παιδιά τις έννοιες των μαθηματικών. Στη συλλογή μπαταριών τα παιδιά σημείωναν τις μπαταρίες που έφερναν σε έναν πίνακα διπλής εισόδου και συναγωνίζονταν ποιο θα φέρει τις περισσότερες. Έτσι κάθε πρωί συγκρίναμε και μετρούσαμε στον πίνακα για να δούμε πιο παιδί είχε φέρει τις περισσότερες. τους κάδους ανακύκλωσης χαρτιού έπρεπε να διαχωρίζουμε τα διάφορα είδη χαρτιού σε εφημερίδες, περιοδικά, συσκευασίες, απλά χαρτιά που περίσσευαν

από εργασίες και κατασκευές στο σχολείο. Τα παιδιά ομαδοποιούσαν και ταξινομούσαν τις διάφορες κατηγορίες και στη συνέχεια τοποθετούσαν τα χαρτιά στους κάδους. Μετρούσαν επίσης τα κουτιά του αλουμινίου πριν τα ρίξουν στον κάδο, τα ομαδοποιούσαν ανάλογα με το χρώμα ή το περιεχόμενο. Έπαιζαν παιχνίδια μνήμης με εικόνες υλικών που ανακυκλώνονται, έκαναν φύλλα εργασίας όπου αντιστοίχισαν αντικείμενα με τους κάδους ανακύκλωσης, ομαδοποίησαν αντικείμενα που μπορούσαν να ανακυκλωθούν και αντικείμενα που έπρεπε να πεταχτούν στα σκουπίδια.

Ø ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ

ο Εικαστικά.

Στα πλαίσια της εικαστικής αγωγής αναπτύξαμε πολλές δραστηριότητες που αγαπήθηκαν ιδιαίτερα από τα παιδιά. Ζωγραφίσαμε με διάφορα υλικά, πινέλα, μαρκαδόρους, ξυλομπογιές, δακτυλομπογιές, κ.α. ατομικά και ομαδικά. Κατασκευάσαμε αφίσες από «άχρηστα» υλικά και χρησιμοποιήσαμε διάφορα «άχρηστα» που έφεραν τα παιδιά από τα σπίτια τους για κάθε είδους κατασκευή από παιχνίδια μέχρι διακοσμητικά.

ο Μουσική.

Μάθαμε να τραγουδάμε τραγούδια που είχαν θέμα την ανακύκλωση, όπως το: «ήτανε ένα τενεκάκι». Δημιουργήσαμε μουσικά όργανα από άχρηστα υλικά όπως άδεια μπουκάλια και χαρτί οντουλέ.

ο Δραματική τέχνη.

Αφηγηθήκαμε την «ντενεκεδούπολη» και έπειτα την παίξαμε στο κουκλοθέατρο.

Τα παιδιά μπήκαν στη θέση πολλών άχρηστων αντικειμένων και προσπάθησαν να παίξουν εκφράζοντας τα συναισθήματά τους. Έπαιζαν παιχνίδια ρόλων, έκαναν μιμητικές ασκήσεις και ασκήσεις έκφρασης συναισθημάτων.

Ø ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Μαζί με τα παιδιά πλοηγηθήκαμε στο διαδίκτυο αναζητώντας σήματα ανακύκλωσης, άρθρα για απορρίμματα και σκουπίδια. Τα παιδιά επίσης έπαιζαν παιδαγωγικά παιχνίδια στον υπολογιστή σχετικά με την ανακύκλωση και τα απορρίμματα. Τα παιχνίδια αυτά τα βοήθησαν να αναγνωρίζουν σχετικές λέξεις, να τις διαβάζουν και να τις αναπαράγουν με διάφορους τρόπους

Ø ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Από την αρχή της σχολικής χρονιάς τοποθετήσαμε κάδους ανακύκλωσης διαφόρων υλικών στο σχολείο για να μπορούν τα παιδιά και εμείς να συλλέγουμε απορρίμματα και να τα δίνουμε για ανακύκλωση. Πρώτα τοποθετήσαμε κάδο ανακύκλωσης που μας έστειλε ο Α.Φ.Η.Σ.. είδαμε το cd που μας έστειλαν μαζί με τα παιδιά και συζητήσαμε και αποφασίσαμε πως έπρεπε να μαζεύουμε τις άδειες μπαταρίες. Τα παιδιά αποδείχτηκαν μια πλούσια πηγή άδειων μπαταριών αφού τα περισσότερα από τα παιχνίδια τους λειτουργούν με μπαταρίες.

Στη συνέχεια τοποθετήσαμε έναν μικρό κάδο ανακύκλωσης χαρτιού μέσα στο σχολείο. Τα παιδιά ζωγράφισαν χαρτιά τα οποία κολλήσαμε έξω από τον κάδο για να ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους κάδους μέσα στο σχολείο. Επίσης τοποθετήσαμε δύο μεγάλους κάδους ανακύκλωσης χαρτιού έξω από το σχολείο. Στους συγκεκριμένους κάδους μας βοήθησαν οι φοιτητές από την ομάδα ανακύκλωσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Οι φοιτητές ήρθαν στο σχολείο μας και μίλησαν με τα παιδιά, τους εξήγησαν για την ομάδα τους και την ανακύκλωση και έπειτα μαζί με τα παιδιά τοποθέτησαν αφίσες έξω από τους κάδους.

Βγήκαμε βόλτα στη γειτονιά και φωτογραφήσαμε τους κάδους απορριμμάτων. Παρατηρήσαμε τα σήματα που είχαν απέξω και τα παιδιά πρόσεξαν πως αν και μερικοί κάδοι είχαν το σήμα της ανακύκλωσης δεν χρησιμοποιούνταν για τη συλλογή ανακυκλώσιμων υλικών. Επιστέψαμε στο σχολείο και φωτογραφήσαμε την παιδική χαρά που χρησιμοποιούμε στα διαλλείματά μας. Τα παιδιά παρατήρησαν ότι ήταν γεμάτη σκουπίδια και δεν τους άρεσε αυτό. Συζητήσαμε όλη την διαδρομή που κάναμε και όλα όσα είδαμε και καταγράψαμε τη συζήτηση στο μαγνητόφωνο. Τα παιδιά εξέφρασαν τις ιδέες τους και τις απόψεις τους για τα σκουπίδια και για το πώς θα πρέπει να

γίνεται η συλλογή τους. Επίσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι θα ήθελαν στη γειτονιά να υπήρχαν και κάδοι ανακύκλωσης υλικών. Τέλος ζωγράρισαν τη γειτονιά βρώμικη και τη γειτονιά καθαρή. Φωτογραφήσαμε επίσης τους κάδους στη γειτονιά μας κατά τη διάρκεια της απεργίας των εργαζομένων στις υπηρεσίες καθαριότητας των δήμων. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να δουν από κοντά την απαίσιμη κατάσταση που δημιουργείται με τα σκουπίδια και να σκεφτούν λύσεις για αποφυγή παρόμοιων καταστάσεων στο μέλλον.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Επισκεφτήκαμε την Ηλιαχτίδα (Μη Κερδοσκοπικός οργανισμός που ασχολείται με την ανακύκλωση χαρτιού και απασχολεί άτομα με ειδικές ανάγκες) και είδαμε από κοντά πως μπορείς να φτιάξεις χρήσιμο χαρτί από άχρηστο. Είδαμε όλη τη διαδικασία παραγωγής ανακυκλωμένου χαρτιού και τη χρήση του για διάφορες κατασκευές και αντικείμενα. Συζητήσαμε με τους υπεύθυνους, ρωτήσαμε και διευκρινίσαμε τις απορίες μας, φωτογραφήσαμε τα στάδια ανακύκλωσης. Αγοράσαμε και φύλλα χαρτιού τα οποία τα παιδιά ζωγράρισαν στο σχολείο.
- Επισκεφτήκαμε τα χυτήρια Λέσβου όπου είδαμε από κοντά πως μπορούν πολλά άχρηστα υλικά και κυρίως μεταλλικά αντικείμενα να μαζευτούν και με την κατάλληλη επεξεργασία να ξαναγίνουν χρήσιμα χωρίς να μολύνουν το περιβάλλον. Ο υπεύθυνος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που μας συνόδευε μαζί με τον υπεύθυνο από τα χυτήρια μας εξήγησαν με απλά λόγια την όλη διαδικασία ώστε να γίνει εύκολα κατανοητή από τα μικρά παιδιά.
- Πήγαμε στο Φοινικόδασος της Παναγιούδας και καθαρίσαμε την παραλία από τα σκουπίδια. Τοποθετήσαμε πινακίδα όπου γράψαμε τη φράση «Διατηρείτε το περιβάλλον καθαρό» για να ευαισθητοποιήσουμε τους επισκέπτες να μην αφήνουν πια τα σκουπίδια τους εκεί.
- Επισκεφτήκαμε το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Ασωμάτων όπου οι υπεύθυνοι μας ξενάγησαν στους χώρους του, μας έδειξαν video και μας εξήγησαν το ρόλο τους για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Την ημέρα περιβάλλοντος συμμετείχαμε στις εκδηλώσεις που διοργάνωσε η Δ/ση Α/θμιας Εκπ/σης νομού Λέσβου. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων παίξαμε παιχνίδια που είχαμε φτιάξει από άχρηστα υλικά, φτιάξαμε κατασκευές από άχρηστα υλικά και μοιράσαμε φυλλάδια και σελιδοδείκτες που είχαμε τυπώσει στους περαστικούς και στους επισκέπτες. Επίσης εκθέσαμε κατασκευές και αφίσες που είχαμε φτιάξει σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Αρχική αξιολόγηση: Μέσα από συζητήσεις με τα παιδιά και με τους γονείς τους προσπαθήσαμε να αξιολογήσουμε τις γνώσεις τους γύρω από το θέμα της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης αντικειμένων και υλικών.
- Διαμορφωτική αξιολόγηση: Κατά τη διάρκεια όλου του προγράμματος προσπαθήσαμε να αξιολογούμε την πορεία του προγράμματος και να αναδιαμορφώνουμε τους στόχους μας για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος.
- Τελική αξιολόγηση: Με συζητήσεις με τους γονείς στο τέλος έγινε η αποτίμηση του προγράμματος και διαπιστώθηκε ότι η επίτευξη των στόχων πραγματοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Το ίδιο διαπιστώσαμε και από την αλλαγή στη συμπεριφορά των παιδιών που ήταν κάτι παραπάνω από εμφανής τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τα απορρίμματα, δηλαδή τα σκουπίδια, είναι πράγματα που έχουν χάσει την αξία τους, είναι υλικά που δεν τα θέλουμε πια και τα πετάμε. Παλαιότερα η διαχείριση των απορριμμάτων δεν

ήταν και τόσο σημαντικό ζήτημα γιατί ο όγκος των παραγόμενων σκουπιδιών ήταν μικρός. Η επαναχρησιμοποίηση αντικειμένων ήταν πολύ διαδεδομένη στους ανθρώπους. Το ίδιο όμως δεν εξακολουθεί να συμβαίνει και στις μέρες μας. Οι όγκοι απορριμμάτων αυξάνονται ανεξέλεγκτα με αποτέλεσμα και να κινδυνεύουμε να «πνιγούμε» από τα ίδια μας τα σκουπίδια αλλά και να εξαντλούμε τους φυσικούς πόρους.

Απορρίματα δημιουργούμε όχι μόνο στο σπίτι μας αλλά και όπου ζούμε, δουλεύουμε ή κινούμαστε. Οι μεγάλοι δημιουργούν απορρίματα στους χώρους της δουλειά τους και τα παιδιά στο σχολείο τους. Το σχολικό περιβάλλον είναι το δεύτερο σπίτι των παιδιών πολλά από αυτά περνάνε εκεί οκτώ ώρες ημερησίως. Στους σχολικούς χώρους συμβαίνουν πλήθος καθημερινών δραστηριοτήτων με πρωταγωνιστές τους μαθητές. Αν το σχολικό περιβάλλον είναι καλό τότε και τα παιδιά που ζουν μέσα σε αυτό θα αισθάνονται ωραία και ευχάριστα. Αν μάλιστα έχουν συνεισφέρει και αυτά για τη διαμόρφωση και την προστασία του τότε τα συναισθήματά τους θα είναι εντονότερα και πιο μόνιμα. Αν πάλι το σχολικό περιβάλλον είναι βρώμικο και αισθητικά απαράδεκτο τότε οι μαθητές θα το θυμούνται σαν παράδειγμα προς αποφυγή.

Στο νηπιαγωγείο οι ηλικίες των παιδιών που φοιτούν σε αυτό προσφέρεται για τη διαμόρφωση συμπεριφορών που θα κρατήσουν σε όλη τους τη ζωή. Από την αρχή της σχολικής χρονιάς θέσαμε στα παιδιά τους προβληματισμούς μας σχετικά με τα σκουπίδια και τα οδηγήσαμε σε καταστάσεις προβληματισμού και τα ίδια για να μπορέσουν να σκεφτούν λύσεις. Ξεκίνησαν τη συλλογή αντικειμένων για ανακύκλωση σαν παιχνίδι, ποιος θα φέρει τις περισσότερες μπαταρίες για να είναι πρώτος στον πίνακα αναφοράς, ή ποιος θα φέρει τα περισσότερα χαρτιά για να παίξει ένα παιχνίδι στον υπολογιστή. Σιγά σιγά όμως κατά τη διάρκεια της χρονιάς διαβάζοντας ιστορίες και παραμύθια, ξεχωρίζοντας τα σήματα ανακύκλωσης στις συσκευασίες τα παιδιά πήραν σοβαρότερα το θέμα και ενέπλεξαν στη διαδικασία και τις οικογένειές τους. Μάζευαν από τα σπίτια τους ότι μπορούσε να ανακυκλωθεί και το έφερναν στο σχολείο. Πηγαίνοντας επίσκεψη στην ηλιαχτίδα και στα χυτήρια συνειδητοποίησαν ότι όλα αυτά που μαζεύαμε στο σχολείο πήγαιναν κάπου όπου ξαναγίνονταν χρήσιμα. Συνειδητοποίησαν ότι αυτό που ξεκίνησε σαν παιχνίδι ήταν πολύ σοβαρότερο. Γνώρισαν ανθρώπους που ασχολούνταν επαγγελματικά με την ανακύκλωση υλικών και τη συλλογή άχρηστων για μας αντικειμένων. Έφτιαξαν μόνα τους παιχνίδια από άχρηστα υλικά, είδαν έργα τέχνης από άχρηστα υλικά.

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς ήταν αξιοσημείωτη η διαφορά της συμπεριφοράς των παιδιών. Στην αρχή τα παιδιά έφερναν μόνο μπαταρίες στο σχολείο, άλλωστε αποδείχτηκαν πλούσια πηγή άδειων μπαταριών λόγω των παιχνιδιών τους. Η συλλογή όμως χαρτιού και κουτιών αλουμινίου άργησε αρκετά να γίνει από τα παιδιά. Οι γονείς τους οποίους ενημερώσαμε στην αρχή της χρονιάς για το πρόγραμμά μας δεν έδειξαν να έχουν τέτοιες συνήθειες. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι ζούμε σε μία πόλη όπου δεν υπάρχουν κάδοι ανακύκλωσης σχεδόν πουθενά. Οι γονείς μου συλλέγανε χαρτιά στα σπίτια τους και τα στέλνανε με τα παιδιά στο σχολείο ήταν ελάχιστοι. Έτσι στην αρχή το χαρτί που μαζεύαμε ήταν σχεδόν όλο από την κατανάλωση χαρτιού στο σχολείο. Με το πέρασμα όμως του καιρού άρχισαν να πληθαίνουν τα παιδιά που έφερναν χαρτί. Άρχισαν να συγκρίνονται μεταξύ τους για τις ποσότητες, άρχισαν να μαζεύουν συσκευασίες στο σπίτι που πέταγαν οι γονείς να είχαν το σήμα της ανακύκλωσης. Έτσι μετά τους πρώτους μήνες οι όροι αντιστράφηκαν, ελάχιστα ήταν τα παιδιά που δεν έφερναν χαρτί.

Επίσης σε συζητήσεις που είχαμε ευκαιριακά με τους γονείς ή σε οργανωμένες συνελεύσεις οι γονείς μας έλεγαν για αλλαγή στη συμπεριφορά των παιδιών τους. Τα παιδιά άρχισαν να ψάχνουν όλα τα σκουπίδια στο σπίτι και να ξεχωρίζουν αυτά με το σήμα της ανακύκλωσης. Το διαπιστώναμε και εμείς καθημερινά στο σχολείο σε απλές καθημερινές δραστηριότητες. Τα παιδιά από μόνα τους μάλωναν κάποιο παιδί που πέταγε τα χαρτιά στα σκουπίδια και όχι στον κάδο ανακύκλωσης. Στα γενέθλιά του ένα παιδί μας κέρασε όλους σοκοφρέτες, τα παιδιά παρατήρησαν από μόνα τους το σήμα ανακύκλωσης στη συσκευασία της σοκοφρέτες και υπέδειξαν και σε μας τις ίδιες ότι ήταν κάτι που έπρεπε να πάει στον κάδο ανακύκλωσης.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς στις εκδηλώσεις που έγιναν την ημέρα του περιβάλλοντος και στις οποίες συμμετείχαμε τα παιδιά με ενθουσιασμό μοίραζαν τα φυλλάδια που είχαμε φτιάξει για την ανακύκλωση. Πέρα όμως από την απλή διανομή των φυλλαδίων έδιναν και πληροφορίες και εξηγούσαν γιατί μαζεύουμε τα υλικά και τα ανακυκλώνουμε. Το χαρτί που μαζεύαμε σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς το πηγαίναμε στην ομάδα ανακύκλωσης του πανεπιστημίου Αιγαίου. Με χαρά ακούσαμε από τα μέλη της ομάδας ότι το χαρτί που μαζεύτηκε σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς έφτασε τους δέκα τόνους, γεγονός που μας χαροποίησε πολύ αφού είχαμε συμβάλει και εμείς σ' αυτό.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι τα παιδιά θα συνεχίσουν την ίδια αυτή συμπεριφορά και στο μέλλον αρκεί βέβαια να βρουν και το κατάλληλο περιβάλλον. Εμείς τους κάδους που εγκαταστήσαμε στο σχολείο θα τους αφήσουμε και θα συνεχίσουμε τη συλλογή ανακυκλώσιμων αντικειμένων σαν καθημερινή συνήθεια πλέον. Θα θέλαμε όμως τα ίδια παιδιά πηγαίνοντας στις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης να μπορέσουν να έχουν και εκεί τη δυνατότητα αυτή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, Εκδόσεις Δίπτυχο.
2. *Παράθυρο στην Εκπαίδευση*, Εκδόσεις Ντουντούμη.
3. *Δημιουργικό Εργαστήρι*, Εκδόσεις Δίπτυχο.
4. *Ενέργεια, Περιβάλλον, Ανάπτυξη*, Εκπαιδευτικό πακέτο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
5. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Δημοτικό Σχολείο*, Εκπαιδευτικό πακέτο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
6. *Βιώσιμες πόλεις*, Εκπαιδευτικό πακέτο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
7. *Οικολογικά Σχολεία*, Εκπαιδευτικό Υλικό για το Διεθνές Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
8. «Eco-Schools», Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης.
9. *Φύση χωρίς σκουπίδια*, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης.
10. *Απορρίμματα, τα χρήσιμα...τα άχρηστα*, Εκπαιδευτικό υλικό του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
11. Έδεσσας.
12. Δεληκανάκη Ν., Κοκολάκη Ρ., Νοΐδου Μ., (2000), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Προσχολική*
13. *Ηλικία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
14. Ναούμ Ε., Παπαμιχαήλ Γ., (2005), *Θεματικές Προσεγγίσεις, Θέματα Εργασίας για το Νηπιαγωγείο*,
15. *Τεύχος 3, Ανακύκλωση*, Αθήνα Ελληνικά Γράμματα,
16. Μιχαλοπούλου Κ., Χιωτάκη Ε., (2001), *Δραστηριότητες για την ανακάλυψη και κατανόηση του περιβάλλοντος στην προσχολική ηλικία*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
18. *Διαθεματικό Ενιάιο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών*, (2003), ΥΠΕΠΘ, Αθήνα.
19. Καψάσκη Α., *Τα πρώτα μου τραγούδια*, Εκδόσεις Καψάσκη.
20. Ζαραμπούκα Σ., *Το βρωμοχώρι*, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα.
21. Παρούση Α., *Ήταν ένα μικρό χαρτάκι*.
22. *Ο κύριος Μπεν, η Μου και τα σκουπίδια*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.
23. Ζαραμπούκα Σ., *Η κυρία ανακύκλωση και οι φίλοι της*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.
24. *Το παιδί αγγίζει, συνδυάζει και μαθαίνει*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.
25. www.helmeprajunior.gr
26. www.eepf.gr